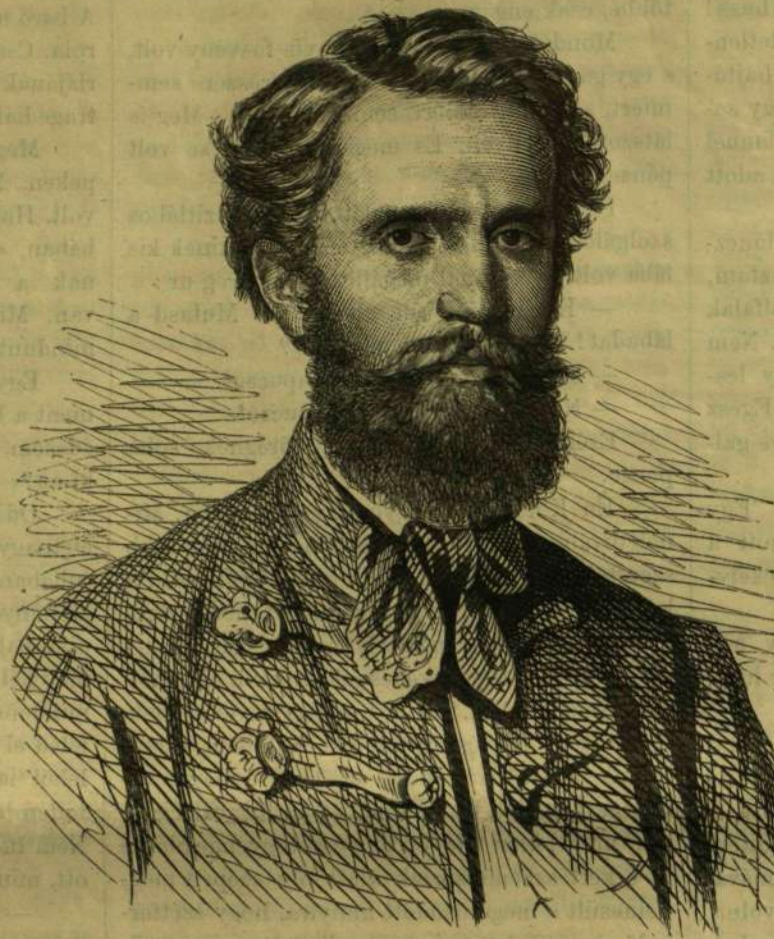

firol és Jókairól fog szólni. A pápai iskola triumvirátusát ismerimindenki: Petőfit, a ki színész akart lenni, Jókait, a ki festőnek készült, és Orlayt, a ki a költészetért lelkesült. Mindenik más lett. Kettő a nemzet büszkesége. Orlay a toll helyett az ecsetet választotta, lett jó művész, de magas röpülésében nem tudta követni két barátját.

Orlay sokat dolgozott. Nagy előszeretettel válogatta tárgyait a történelemből, vagy költeményekhez készített illusztrációt. Életképet alig festett, ugyszólván kizárólag a történelmi festészet művelője volt. Mint festő is nagyon összeforrt Petőfi emlékével, kit többször lefestett, s kinek arcvonásait is az ő ecsete őrizte meg. A muzeum képtárában látható tőle Petőfinek egy mellképe, melyet a nagy költőről fölvevő vázlat után készített. Egy másik Petőfi-kép, az ő festménye után, országsszerre el van terjedve könyomatu másolatokban. Az a kép ez, mely Petőfit egy szűk szobában tünteti föl, szürbe burkolozva, a mint pipájánál melengeti kezét, s előtte egy papirlap, melyre rá van írva «Boldogtalan voltam — Teljes életemben». A kép czime «Petőfi Debreczenben», s a költőnek «Egy telem Debreczenben» költeményét illusztrálja. Eredetije Tóth Kálmán költőnk birtokában van.

Egy harmadik Petőfi-arczkép tőle ismeretlen a közönség előtt. Ezen tetőtől talpig lefestette Petőfit, még pedig piros nadrágban, kényelmes pongyolában, a mint egy asztalhoz dőlve, pipázik. E kép a költő testvéreinek Petőfi Istvánnak birtokában volt, ki nagy becsben tartotta, s halála előtt nem sokkal kaptuk meg tőle lemásoltatás végett. A mig ez megtörténhetett, tulajdonosa és festője is meghalt.

Orlay művészi föllepte általános figyelmet gerjesztett. Az igazi tehetség igényeivel állt elő, s a még alig művelt hazai történelmi festészet terén az első közé tartozva, műveit tetszéssel fogadták. Műdjárt egyik első művét, mely «Szent Istvánt és az orgyilkost» tünteti elő, a

ORLAY SOMA.

muzeumi képtár számára vették meg. A művész azonban nem sokára jobbakat alkotott ennél, s mikor «Zách Felicián» (mint a régi műegylet műlapja, nagyon ismeretes) festménye is a képtárban nyert helyet, ama másikat a kassai muzeumnak ajándékozták. Orlay festményei közül sok el van terjedve másolatokban, s vagy a műegylet adta ki, vagy pedig hirlapok jutalomkép gyanánt. Több főrangú hölgy megrendelésére készítette a Kazinczy-ünnep alkalmából a «Kazinczy kibékülése Kisludgy Ká-

rolylyal» címűt, mely körjzban megjelent.

Fejldése téves irányba jutott Waldmüller követése által. E realiztikus és apró-cseprőségeket hajhászó mester a negyvenes években nagy tekintélyt szerzett Bécsben. Orlay, mikor szilárdul elhatározta, hogy festő lesz, 1846-ban Waldmüllerhez ment föl Bécsbe, hol akkor több magyar ifju tanult, kiknek később nagy küzdelmébe került kibontakozni ez iskola tévedései közül. Orlay Bécsből Münchenbe ment Kaulbachhoz, honnan visszatérve, Debreczenben időzött hosszabbban, hol igen felkarolták. Majd ismét Bécsbe ment, mikor pedig itthon állandó műtárlat alakult, Pestre jött, hol azontul állandóan lakott, koronkint rövidebb utakat téve külföldre, Németországba és Olaszországba. Szellemi erejét megmegújuló fejtöréseit folytonosan zsibbasztották, s tehetségének kifejlődését visszavisszatartották.

Orlay az ecset mellett gyakran használta a tollat is, hisz író akart lenni s a pápai kis irodalmi körnek ő volt a poétája. Később művészeti ügyekről írt a lapokba, és írt egy tanulmányt is arról a befolyásról, melyet Shakespeare költészetét gyakorolt a festészetre. Utolsó éveiben pedig gondosan följegyezte azokat az adatokat, melyek halhatatlan barátjára Petőfire vonatkoznak. Ezek egy része a «Budapesti Szemle» múlt évi folyamában jelent meg «Adatok Petőfi életéhez» cím alatt, s a nagy költő életrajzához forrás gyanánt szolgálnak. Ezen kívül még kéziratban is sok följegyzése maradt Petőfiről.

A szerény, csendes természetű művész egyike volt a legjellemesebb embereknek, kit mindenki becsült és szeretett, s kinek szomorú napjai és gyászos elhunytja a legmélyebb részvétet idézte elő ama körökben, melyek közelről ismerték e derék férfit. Családi neve Petrics volt, s a békésmegyei Mező-Berényben született 1822-ben. A jogot egészen elvégezte, s már mint juratus szakított a Corpus Jurissal.

Az arczkép, melyet most bemutattunk, még élete javában tünteti föl az elhunytat. Lapunk már méltatta Orlay érdemeit évek előtt, s most hogy bánatos bucsunkat kell elmondani ravatala fölött, csak megújítjuk azt.

Lőw Tóbiás.

1844—1880.

Érzékeny vesztéség érte az elmult héten a magyar jogászvilágot. Egyik legképzettebb, a jogász-körök ítélete szerint is ritka készültsgű fiatal tagját ragadta el a halál. Lőw Tóbiás kir. főügyési helyettes volt az elhunyt, ki e hó 7-én életének 36-ik évében fejezte be egyik legszebb cizélnak: az igazság keresésének szentelt rövid, de munkás életét.

Lőw Tóbiás a híres szegedi rabbinak, Lőw Lipótnak volt fia, kinek elévülhetetlen érdeme az, hogy hit-sorsosai szívében lángoló szavával, buzgó irodalmi tevékenységével, saját példájával és áldozatkészségével igyekezett felgyulasztani a hazaszeretet szent tüzet s e szép erény terjesztésében valódi bibliai próféta-ként hatott a magyar Izraelben. Ő volt Magyarországon az első zsidó pap, a ki meggyőződése egész erejével vallá, hogy a magyarországi zsidóságnak magyarrá, hazafivá kell lenni. A szabadságharcra következett szomorú időben kézről kézre járt titkon olvasott forradalmi nagy beszéde, melyben valódi ihlettel mondá hitfeleiknek: «Jeruzsálem falai összedőltek s istennek választott népe elveszté hazáját. Azóta mi ére-nyekben szegények valánk, mert a legnagyobb erényt, a hazaszeretetet nem ismertük. Oh népem, légy te méltó nagy őseidhez, a szent prófétákhoz és ragadj fegyvert és siess védelmezni a magyarok hazáját, mely a te hazád is. Ha meg nem tudsz halni e hazáért: nem vagy méltó, hogy élj ennek földjén.»

Ennek az apának volt fia Lőw Tóbiás, ki a

LŐW TÓBIÁS.

jogi pályán fiatal kora daczára is már egyik büszkesége volt a magyar jogási köröknek. 1844. jun. 5-én született Nagy-Kanizsán. Iskoláit részint Szegeden, részint Budapesten végezte kitűnő eredménnyel. Még mint tanuló magyarra fordította Mohl államjogát s majd később többekkel Mackeldej római jogát. Átdolgozta Récsi közjogát. Számos jogi és államtudományi cizike már akkor feltűnést keltett. Több évig munkatársa volt a «Pesti Napló»-nak, «Reform»-nak, «Pester Lloyd»-nak. 1867-ben

mint fogalmazó lépett az igazságügyi miniszteriumba, honnét később a kodifikáló bizottságba került, 1870-ben pedig a főügyészséghez mint főügyési helyettes, s ez állásában mint jelentékeny szónok is kitűntette magát. Jellem és kiváló műveltség mellett szerény és megnyerő modora által széles körökben vált rokonszenvesse.

1874 óta szerkesztője volt a «Magyar Igazságügy»-nek, melyben nem egy figyelemre méltó cizikk jelent meg kitűnő tollából s melynek szerkesztésétől csak kevéssel halála előtt lépett vissza. «A magyar büntető-törvénykönyv teljes anyaggyűjteménye», melyet az igazságügyi miniszterium megbízásából ő szerkesztett, pár száz ivre terjedő két nagy kötetben csak nemrég hagyta el a sajtót, s becses forrásmunkául fog szolgálni bírának, ügyvédeknek.

Lőw Tóbiás már több mint két év óta súlyos beteg volt, de mint lelkiismeretes hivatalnok betegien is egész odaadással dolgozott, ugyszólván haláláig.

Özvegiet és három fiugyermet hagyott maga után, s öt fitestvére van, kik közül a legidősb Lőw Vilmos ügyvéd New-Yorkban s a «Magyar Amerika» szerkesztője, dr. Lőw Tivadar ügyvéd, dr. Lőw Sámuel orvos Budapesten s dr. Lőw Immanuel hitzőnok Szegeden.

A boldogultnak hült tetemei e hó 9-én adattak át az örök nyugalomnak számos résztvevő kíséretében, kik közt nagy számmal voltak képviselve a birói kar, az elhunytak volt pályatársai s az ügyvedi körök.

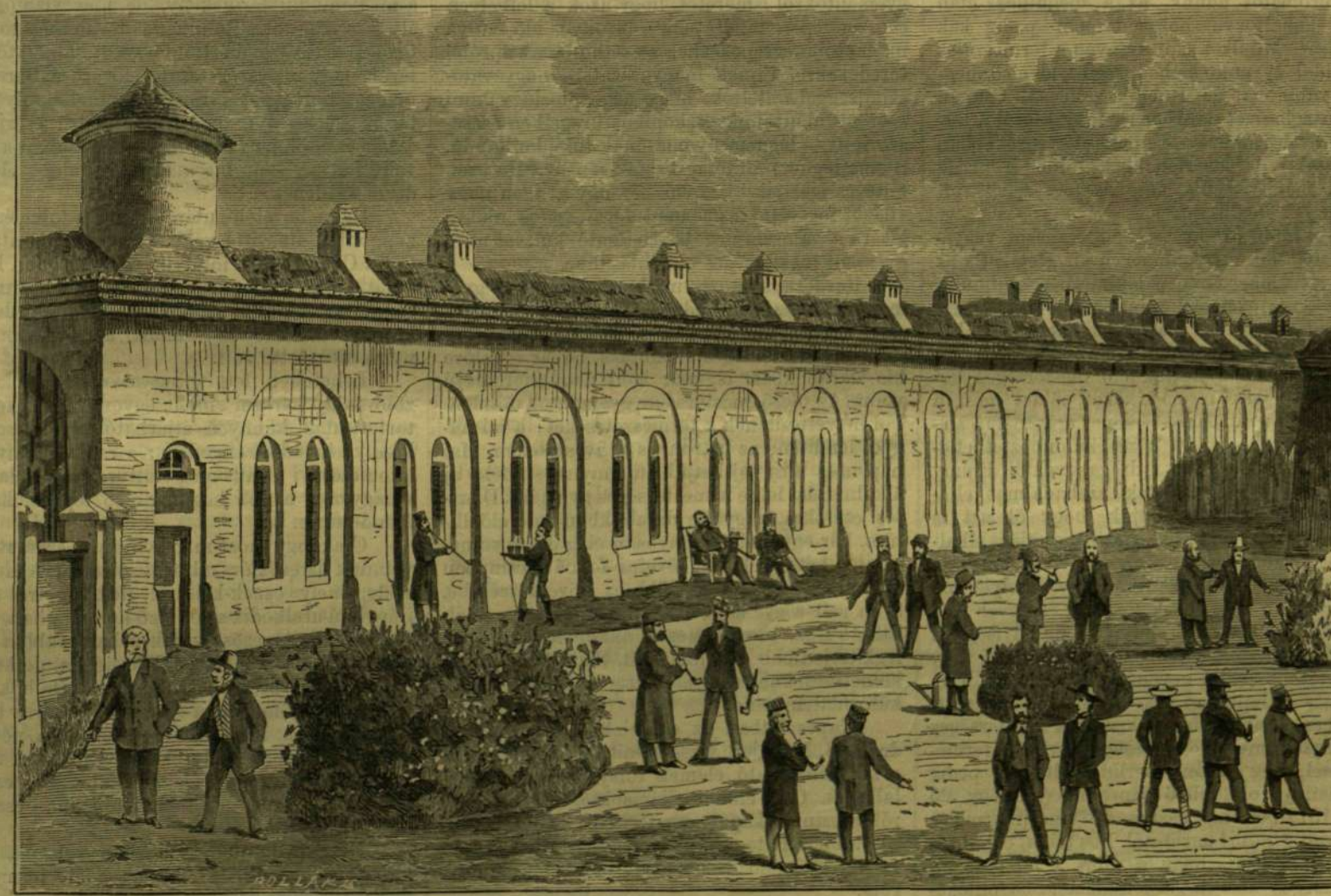
A drágakövek mesterséges előállításása.

Ez év elején egy a tudományos és művészeti mint a kereskedelmi világban nagy feltűnést adott okot Mr. James Mactear angol vegyész azon állítólagos fölfedezése, mely szerint neki sikerült a gyémántot mesterséges uton

Vizelety. Lénárd. Ashóth L. Krain. Philipovskí. Tóth. Freyburg. Gaál. Virabicsky. Vanner. Kovács E. Natáll. Benkó. Fekess. Biray.

AZ ARADI VÁR FOGLYAI 1852-BEN. — EGYKORU FESTMÉNY UTÁN.

Zierer. Jasovitz. Phönixdorf. Nyeregjáró. Virág. Csutak. Apor. Lánár. Meszina. Edényi. Keresztes. Sauper. Klementisz. Csipkí. Kranz. Bruncsán. Tarnay. Száenderovitz. Dáni. Otlik.

AZ ARADI VÁR FOGLYAI 1852-BEN. — EGYKORU FESTMÉNY UTÁN.

előállítani. A találmány ugyan csakhamar tévesnek bizonyult, mindamellett a kérdés még egyre foglalkoztatja a véleményeket, midőn más oldalról ismét egy rokontermészetű, nagy fontosságú felfedezésről: a többi drágakövek műtonn való előállításáról értesítenek.

A főnebbi czim alatt („On The Artificial Production Of Precious Stones”) Mr. A. H. Allen, Sheffield városi vegyész, a londoni művészetek iskolájában érdekes előadást tartott, melyből angol forrás után kiemeljük a következőket.

Mr. Allen előadta, hogy az ásványtani synthesis vagyis a természetes ásványok mesterséges előállítása, oly tárgy, mely mindig nagy érdeklődést okozott s valószínűleg nevezetes kereskedelmi jelentőséggel lesz a jövőben. A vegytan és az ásványok előfordulási módzatának tanulmányozása számos kísérletre vezetett, a melyek által sikerült nemely ásványokat mesterségesen uton előállítani. Azon ásványok közül, melyeket rendszeren a drágakövek közé sorozva, díszítési czelokra használnak, egy igen nagy rész silikátokból (kovasavas fémekből) áll, többé-kevésbé tiszta minőségben. Pl. a hegyi kristály, amethyst, avaturin, agát, corneol, onyx, jaspis, kalcidon, chrysoptas, és az opál. Ezek mind a silikát változatú s ékszerekre, az opál kivételével, nem nagy becsesek bírnak. Többet közülük már meglehetősen híven utánoztak is üveg által.

A quarz vagy kovasav mikroszkopikus jegezei többféle módon előállíthatók; sőt igen szép mesterséges opál-utánozatokat is készítettek; ámbar az ilyen opalok a színjáték szépségében sohasem versenyeznek a természetes drágakövekkel. Némely silikátokat azonban annyira híven készítettek, hogy azokat eredeti termény gyanánt egyszerű használták, sőt az ásványtani gyűjteményekbe is fölvetették. Ilyenek pl. a granát, zircon, jázint és topáz utánoztak. A beryll vagy smaragd is készítették mesterségesen.

Az a kő, melyet a mineralogusok korundnak, az ékszerárusok szine szerint zafirnak, keleti rubinnak vagy keleti smaragdnak neveznek, vegytanilag tiszta alumíniumoxidból áll s színét a benne földoldott csekély mennyiségű idegen fémoxidoktól nyeri. Ha alumíniumoxidot, a mit vegyésznek könnyű készíteni, a durranógáz rendkívül magas hőmérsékű lángjában megolvastunk s az olvadtéhoz kevés miniumot és káliumchromátot adunk, az a megkülönböztető piros, kobaltoxyd hozzáadásánál pedig kék színű lesz. Mindkét szines anyag a természetes korunddal egyenlő keménységű s az első megfelel a rubinnak, az utóbbi a zafirnak. Csupán átlátszósságban és fényben nem érik utól a természetes drágakövet. Ennek elérésére sokan fáradoztak, de kísérleteikkel többnyire csak csekély mennyiségű s igen kis jegeceket voltak képesek előállítani.

Legutóbb Frémy és Feil francia vegyészek folytattak nagyobb mérvű kísérleteket s az általuk elért siker minden tekintetben felülmúlta az előző kutatókat. Ők mintegy 50—60 fontnyi anyaggal dolgoztak, melyet szünet nélkül hevitve tartottak 20 napig. Ezen módon jelentékeny tömegben állítottak elő mesterséges korundkristályokat: pirosat, kékét, zöldet egészen tetszésük szerint. A nyert kővek erősen karezták a quarzot és topáz s megkülönböztethetetlenek voltak a természetes drágakövektől. Frémy és Feil még nem kérte szabadalmat eljárásukra, de joggal hihetjük, hogy ők azt is igénybe veszik, mielőtt gyárilag fogják alkalmazni műveletüket.

Van egy természetes ásvány, melyet azelőtt gyakran használtak főstékül és egyéb czelokra s a melyet ma rendkívül mennyiségben készítenek mesterségesen: ez a lapis lazuli vagy ismeretesebb gyári neven az ultramarin. Természetes állapotban ez fölötté drága volt. 1829-ben 1 angol fontnak ára, a mesterséges terményből, mely tökéletesen egyenlő a természetessel, még 12 font sterling volt; ma pedig ugyanannyi oleosóbb 6 pence-nél (mintegy 25 kr.). 1829-ben az összes ultramarintermelés több volt 8 millió kgrm-nál. Nos tehát, ebből azt akarjuk kihozni, hogy a mint a lapis lazuli mesterséges előállítását felföldözték, hasonlóképpen a drágakövek gyártása szintén valószínű s vagy részben már meg van oldva, vagy csak idő kérdése. Belezámíthatjuk a drágakövek királyát a gyémántot is.

A gyémánt, mely fénye, ritkasága, nagy keménysége miatt legbecsebb a drágakövek között, a vegyészek előtt régóta ismeretes, mint tiszta kristályos szén. Épen ez oknál fogva számosan tettek kísérleteket művi előállítására. Mindenkor azonban nagy akadályok voltak a siker útjában. Ilyenek a szén teljes oldhatatlansága az összes ismert folyadékokban, nem illékonyasága, az, hogy nem ismerjük a föltételeket, melyek között a gyémánt a természetben keletkezett, nagy ritkasága, jegecezalakja és innét valószínűleg igen lassu alakulása. Ámbar a gyémánt mesterséges előállítása a legnagyobb mértékben össze van kapcsolva e sajátságos nehézségekkel, még sem mondhatjuk azt csupán a bölesések ábrándjának, hasonlóan az örök mozdony felfedezéséhez, a fémek átváltatásához vagy a kőr négyesgöztetéséhez. Sőt a jegeces szén — más szóval: a gyémánt — előállítása, mindig olyannyira a lehetőség határai közt forgott, hogy inkább az a csoda, hogy azt még határozottan el nem döntötték. Nem volna egy vegyész sem valami nagyon meglepetve, ha értesülne, hogy a gyémántkészítés problémája megoldott.

Legújában ismét léptek föl néhányan, a kik a földat megoldásért már-már az elismerést követelték. Ezek között a legnevezetesebb Mr. James Mactear volt, a Tennant-féle híres glasgow-i vegyész gyárak igazgatója, a kit általában szellemes, találatkony vegyésznek tartották; úgy hogy midőn ő jelenté a problema megoldását, mindenki el volt készülve őt a szerencsés sikerért üdvözölni. Mr. Mactear maga is annyira meg volt győződve találmányának helyességéről, hogy az általa gyémántnak hitt példányokból többeket elküldött a British Museum ásványosztályába, a hol azonban a tudományos világ nagy meglepetésére, a szakértők vizsgálata után, az tűnt ki, hogy azok nem igazi gyémántok; a mit később Mr. Mactear is beismerett. Hogyan családhatott Mr. Mactear, a ki szintén jeles szakértő — megfoghatatlan.

A legvalószínűbb irány, melyben a gyémánt mesterséges előállítása jövőben sikerülhet, Mr. Allen véleménye szerint, azon csak épen mostanában felfedezett különös tényre alapítandó, mely szerint a gázok magas nyomás alatt igen jellemzett erővel bírnak a szilárd testek földlására. E sajátságos felfedezés némi világot vet a gyémántoknál gyakran előforduló önkényes megpedési tűneményre is. Főképen az afrikai gyémántokról ismeretes, hogy azok a lelhelyen egészen épen találtak a bizonyos idő múlva maguktól megpedeznek s széthullanak apróbb töredékekre. Ennek magyarázatára nagy valószínűséggel föltették, hogy az explozió valami — a gyémánt mikroszkopikus üregeiben összeszorított — légem nyomásának tulajdonítandó. S eme légem állítolag tiszta szénsav. Ha ezen föltevés igaznak bizonyul be, úgy az igen nagy világot fog vetni a gyémánt természetes alakulására s valószínűleg használható kulesot ad a gyémánt mesterséges előállításához.

Kérdezzük most, mi haszna volna a gyémánt készítésének tudományos, ipari és művészi szempontból? Ökonómiai tekintetben a gyémánt mesterséges előállítása, habár egyelőre kis darabokban is, már igen nagy horderejű volna. Az oleosó, mesterséges gyémántok mindenhol helyettesítenék a természeteseket; a mi nagyot lendítene az iparon és művészeteken. Mai nap még alig sejtethetjük, mennyire sokféle új alkalmazást lelne a mesterséges gyémánt. Díszítési czelokra, nagyobb darabokban való előállítása, bár egy ideig bizonyosan elég drága volna, szintén kétségtelenül követni fogja kicsinyben való előállítását, csak előbb ez következzék be. S ha már a gyémánt nagy darabokban is előállítható lesz, természetesen akkor fogja nyerni legkiterjedtebb alkalmazását. Sziklafurásoknál, kömetszésekénél s egyéb hasonló czelokra nélkülözhetlen leend.

Kapcsolatban az előbbiekkal megemlítjük dr. R. S. Marsden vizsgálatát, ki ez idő szerint a kristallizálható elemek tulajdonságaival foglalkozik. Ő az előbbi eljárásoktól teljesen eltérőleg, szintén kapott egy jegeces testet, a miről többen fölteszik, hogy az kristallizált szén vagyis gyémánt. Bizonyosat még nem tudunk róla.

Mr. Allen oly vérmesen bizik a gyémánt mesterségesen előállításának kivethőségében, hogy már most a legnagyobb érdeklődéssel tekintene mindazon társulatok és társulatok

alakulását, melyek a gyémánt készítésének megvalósítására keletkezzenek. S csakugyn meg lehet, hogy a gyémánt problémájáról ugyiszintén a többi drágakövek előállításáról, már közel jövőben adhatunk bővebb tudósítást.

Krészty Béla.

Visszavonulás.

A hátrólót már megfuvattam,
Fuss! — elveszett a nagy csata;
Csak vissza összetört vitézek:
Remények, vágyak vert hada!

Fellengzőn, mámoros dalokkal
Indult meg fényes seregem;
Heroldként sóhajom kiküldém:
«Szerelmeim: üdv szerelmeim!»

Édes jelek biztatva szóltak:
Szívéhez nyitva áll az út;
Hajh, visszaverve, tönkre sújtva!
Hazug volt minden jel, hazug.

Fuss! — üldöz már a gunykiáltás.
Futnék, csak volna még erőm;
Szívem halálos sebből vérzik,
S nincs ki segítne résztvevőn.

Szerelmem téptett lobogóját
Mégis magásra emelem;
Ha elbukom nehéz sebemben:
Hadd legyen az szemfödelem.

Körmendi Pál.

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE

HUSZONHARMADIK FEJEZET.*

Egy eltévesztett lövés.

A következő nap (június 5.) felét s az éjten csöndesen töltöttük a szálláson. Annyi fáradtság és veszély után valóban jól esett a nyugalom.

Most már nem az oudei királyság széles és gazdag lapályai terültek el előttünk. Gözházunk a még mindig termékeny, de már vízmosások által szakgatott Rohilkánd területén gördült tova. E százötven mérföld hosszú oldalaktól határolt nagy négyesög terület fővárosa Bareilli s magát az országot a Kogra és mellékfolyói áztatják, felséges mangó-fáktól s sűrű cserjéktől és bozóttól árnyalva, melyek azonban a művelés hatása alatt lassanként ritkulni s eltűnedezni kezdenek.

Delhi bevétele után itt volt a fölkelés középpontja, itt vitte véghez nagy hadjáratát sir Colin Campbell, itt folytatta szerencsétlen kísérleteit a Walpole hadteste; itt esett el Munro ezredes egy barátja, a 93. skót ezred ezredese, a ki magát Lucknow ostrománál, ápril 14-kén annyira kitüntette volt.

Lehetetlen lett volna utazásunkra kedvezőbb talajt keresni ennél; egyenes és jó karban tartott utak, könnyen átjárható folyók gyors és könnyű haladást engedtek; s csak néhány száz kilométernyi út állt még előttünk, míg a lapályt elhagyva a népeli hegyesség első lépcsőfokaihoz érendettünk.

Csak hogy most már komolyan számot kellett vetnünk az esős évszak változásaival. A musson szél, mely észak-keletről délnyugotra menő irányban uralkodik az év első hónapjaiban, most megfordult. Az esős évszak rohamosabb a partvidéken mint a felszígt belsejében, de később is következik be. Ennek oka, mert a felhők tömlője kimerül, mielőtt a tengertől a száraz belsejébe érkezik. Irányukat is módosítja némileg a hegyek falsora, mely elállja útjokat. A malabári partoknál május elején kezdődik az esőzés, míg a közép és északi tartományokban csak júniusban válik érezhetővé.

Mivel pedig már júniusban voltunk, előre látható volt, hogy utunkat az adott természeti viszonyok közt kellend folytatnunk.

Meg kell említenem, hogy derék Gumminck

* Előbbi számunkban a fejezet száma tévesen volt «huszonegyedik»-nek nyomva «huszonkettedik» helyett. Szerk.

a villám által okozott bénulását másnapra már jóformán kiheverte; balláb-hüdeése egészen mulónak bizonyult s nem maradt belőle egyéb mint tartózkodó gyankodás az istennyila ellen.

Június 6-án és 7-én Hod kapitány szorgalmasan vadászgatott a Fann és Black (kutya) segítségével. A többi közt egy pár antilopot is lőtt, melyeket itt nilgók-nak neveznek. Ezek India kék okrei, de inkább szarvasoknak mondhatók s szürke-szarvasoknak kellene őket nevezni, mert a kék szín — mely az emlősöknél különben is ritkán jelentkezik — inkább a szürkébe játszik rajtok, bár néha, mondják, valóban kék is mutat.

A ragadozók azonban, melyekre Hod kapitány várt, még egyre késnek. Ámbar a nilgó ha nem is ragadozó, méltán mondható vad állatnak, s felbőszítve vagy megsebezve veszélyessé is válik olykor a vadászra nézve. Hod és Fox — egy-egy találó lövéssel — ugyszólván röptében ejtették el a felséges két állatot. Parazard pedig nagyon kapott rajtok s pompás pecsenyét csinált belőlök.

Június 8-kán már hajnalban elhagytuk szállóhelyünket, mely Rohilkánd egy kis városa mellett volt a hova előtteval este értünk, miután Rewától negyven kilométert jöttünk volt. Vonatunk közepeszerű gyorsasággal haladt csak, az esőktől felázni kezdő utakon. A patakok is feldagadtak s néhol nehéz volt a gázlókön áthatolni. De azért mit sem késtünk meg;

EGY HATALMAS UGRÁSSAL ELTÜNT A BOZÓTBAN.

a hegyes vidéket, a hol, mint menedékben a nyár hó szakát töltendő voltunk, még a hó vége előtt bizton elérni reméltük.

E nap, június 8-ka, egy eltévesztett lövés által lett emlékezetes.

Az utat sűrű bambusz-bozót szegélyezte; bár még ez nem volt az igazi bozót, hindu értelemben, mely a sivar terméketlen talajt szürke bokrai s cserjéi sűrűjével lepi el. Ellenkezőleg, még termékeny talajon voltunk, melyen nádas és moosáros laposok váltakoztak a száraz növényzettel.

Aczél óriásunk kényesen lépdéglét, Storr által vezetve, s karsu gőz-oszlopokat ergetve, melyeket a szél szétszórta a bambusz-bozót fölött. Egyszerre a bozótból egy állat, meglepő gyorsasággal ugrott fel s vetette magát elefántunk nyakára.

— Csita, csita! kiáltott a gépész.

E kiáltásra Hod kapitány az első erkélyre rohant, s mindig kész puskáját ragadta kezébe.

— Csakugyan csita! kiálta ő is.

— Lőjje hát le, mondtam.

— Ráérek még, felelt nyugodtan Hod, beérve azzal hogy czélba vette az állatot.

A csita egy fajta a leopárdnak, mely csak Indiában honos, kisebb a tigrisnél, de majdnem annyira félelmes, mert rendkívül élénk, oly finom mint erős alkatu s vakmerő.

Munro ezredes, Banks és én, a verandán állva, lestük s vártuk a kapitány lövését.

Világos volt, hogy a vadállatot elefántunk

Sok hűhó semmiért.

Franciaországra a nagy forradalom utáni időben különös világ következett, melyben igazán meglevőenülni látszott az ismert francia közmondás, hogy «a fenségest a nevelésgestől csak egy lépés választja el».

A nyárspolgárság kerekedett felül, s midőn eltörülte a gyűlölt arisztokracziát, majmolni kezdte annak minden rossz tulajdonát. A becsületes munkában megkérgesedett kezek selyemcipőkből kandiáltak elő, mintha szégyelnék az előbbi becsületes munka nyomait. Az előbb szerény igényű polgárasszony hosszú uszályllyal sóprótté maga után az utczát, mely uszály miatt járnai sem tudott. Magára akagta a félvilág ékszerreit, mert mutogatni akarta s hivalaghatott velök. Kertjében versaillesi módon éktiményeket alkalmazott, de azokhoz hozzá dörgölözött a legelő borjú.

Egy szóval a francia új társadalom fölkapot gazdagabb körében megvolt a lerombolt réginek a legtöbb rossz tulajdona, sőt búna, csak hogy a régi kellem és izlés helyett félszégességgel, ügytelenséggel, sőt sokszor otrombasággal párosult, — a mi mindennél elő szokott fordulni, a hol az emberek megszokott tisztas körükből kiragadtatva magokat, előkelőbb körök szokásait, életmódját, mulatságait, fényüzését utánozzák s előkelő lenézással tekintenek előbbi életmódjukra s azokra az «elmaradott» társakra, kik azután is megmaradtak igénytelen polgároknak, mikor már módjukban lenne urat játszaniok.

Ennek a kornak egy ily fölseperedett nagyurhatnám, feszítő csoportját mutatja be képnk, mely egy kiváló festő műve. Az emberek oly feszesek, kinyaltak, czizomásak, akár a spanyol grandok, de bármilyen csekélység elégg, hogy elfeledtesse velök a rosszul betanult szerepet. Kis ölebecskjük — mely, úgy tetszik, az ő természetüket sajátította el — belepooskol a művészi kivitelű vízmedencébe, s kész a soha ilyet nem látott publikumban a nagy esemény iránti érdeklődés, mely napokra szóló tárgyat fog szolgáltatni az — előkelő társaságnak.

A kicsinyiségekben kiszögellő nagyzás, a magasztosnak átesapítás a nevelésgestbe, az uborkafára mászott üresség, ez jellemzi e képet, melyet a történeti genrefestés egyik sikerült példányaként mutatunk be olvasóinknak.

— Utána, Fox, — kiálta — jerünk.
S mindketten, leugorva a verandáról, a toronyba siettek. A leopárd, mely a fedélen jött-ment, a második fedélre ugrott át egy szökéssel. S a mely perczben Hod kapitány rálött, egy második ugrással a vad a földön termett, ott újra hatalmas ugrást tett s eltűnt a bozótnak.

— Állj meg, állj meg! — kiálta Banks a gépésznek, ki a gőzt elzárva egyszerre megállította a vonatot. A kapitány és Fox leugortak, s a csita után a sűrűbe nyomultak. Néhány percz tel. Nyugtalanul vártuk a történéseket. Lövés nem hallatszott. A két vadász üres kézzel tért vissza.

— Eltűnt, elröplött, még csak vér nyoma sem látszik a füvön! — mondá Hod kapitány kedvetlenül.

— Ez az én hibám, — mondtam a kapitánynak. Lám jobb lett volna, ha ön lőtt volna a vadra, én helyettem. Ön nem hibázta volna el. — Hisz ön is találta, — felelé Hod, — habár nem jó helyen.

— Ez nem lesz önnek a negyvenegyedik, kapitány uram — mondá Fox kedvetlenül, — sem nekem a harmincznyolcadik!

— Eh, a csita nem is tigris, — felelé a kapitány negylyezt föl sem vesével; — különben nem is engedtem volna önnek a lövést, kedves Maucel!

— Asztalhoz, barátim! — szólt közbe Munro ezredes. — A reggeli vár s ez meg fogja önöket vigasztalni.

— Annál inkább, — szólt meg Mac Neil, — mert az egészben csak Fox a hibás.

— Én? — kérdé a legény egészen elképedve.

— Ugy van, — felelé az őrmester. — A puska, melyet a Maucel ur kezébe adtál, csak hatos seréttel volt töltve.

S Mac-Neil mutatta a másik csőből kihuzott töltést, mely csakugyan fűrj-seréttel volt ellátva.

— Fox! — kiálta Hod kapitány, szigorú hangon.

— Kapitány uram —

— Két napi szoba-árestom.

— Igen is, kapitány uram.

S Fox ellenmondás nélkül vonult szobájába, sokkal jobban szegyelve elkövetett hibáját, mintsem magát csak mentgetni is próbálta volna.

(Folyt. köv.)

Legközelebb New-Orleansban alakult művészeti társaság, mely kiállítások rendezésén kívül a művészeti oktatást is feladatának tűzte.

* **A japánok a zene tanítását** ujabban már az elemi iskolákban is megkezdték s ennek vezetésével egy Mason nevű amerikai bízták meg. A gyermekek számára hangjegyekkel ellátott olvasó könyveket készítenek, ismert külföldi dalok japán nyelvre fordítottak s a hazai dalokat európai melódiára tették át. A japán skálában csak 5 hang van, hiányzik a negyedik s hetedik a mi hangszerünkünkől.

* **A kutyabarátok.** Párisban külön klubot alakít-

menységét tekintve, még gazdagabbnak látszik, mint az öt évvel ezelőtt ugyanezen vizekben talált telep. Miután az olasz új halászáti törvény (mely szerint egy új koralltelep kizsákmányolási joga 2 évig kizárólag a földfedező), még életbe nem lépett, a halászat ugy e telepen, mint az április hónapokban földalattakon mindenkinek szabad s már számos halászbárka indult Torre del Greco-ból a lelhelyre, az értékes anyag kiszedése végett.

Pompejiban ismét ástak ki egy szép római házat, mely valószínűleg a legjobb karban levő eddig kiasott ház. Két atrium s igen nagy peristyl van

akadémia egyik tanárának egykor vendége is volt már, a következőket írják: Észak-Arábiában, és pedig közel azon uthoz, mely Medinából Bagdad felé vezet, még jelenleg is néhány zsidó nomád törzs él, melyek még a jeruzsálemi templom első szétrombolása alkalmából kivándoroltak Palaestinából s Arábiában telepedtek le. E törzsek fölött uralkodik Ibn Rasid, kinek székvárosa Saubek. A törzsek még ma is a biblia tanait követik, míg a talmod s a rabbik szabályrendeletei teljesen ismeretlenek előttük. Anyanyelvük arab, s csak kevés tud közülök héberül. E törzsektől származott Zainub zsidó hősleány,

SOK HÚHÓ SEMMIÉRT.

tottak, hova tagok csak a kutyák kíséretében mehetnek be.

* **A francia postabélyegeket** ujabban nagy veszteség érte, a mennyiben ügyes vegytani kezelés folytán az elhasznált bélyegekről egy banda a pecsét jelét teljesen képes volt eltüntetni s azokat újból forgalomba hozták. A postaigazgatóság ezért a pecsét tintáját petrolenummal vegyítette, hogy azt ki ne lehessen venni a papír megrongálása nélkül.

Uj koralltelepet fódöztek föl Olaszországban tiz mértföldnyire dél felé a sciarrai parttól. A telep a kihalásandó drága anyagnak ugy minőségét, mint

benne, ennek közepén diszkut. A fürdő teljesen ép, ugyszintén a festmények. Ezek közt különösen érdekesek az emeletben levő tengeri állatok kitünő rajzai.

* **A római nemzetközi kiállítás** 1882-ben a Via Nazionale fog megtartani, hol a kormány e célra a városnak helyiséget engedett. Az alapkövet nem sokára letezik.

A bibliai zsidók és a szultánok. Éjszak-Arábia hatalmas emirje Ibn Rasid is föllázadt a szultán ellen, s ez időszertint Bograh erősséget (Hauranban) tartja megszállva. Erről az emirről, ki a bécsi keleti

ki Mohamed prófétának azért, mert Hebar fivérét ki akarta végeztetni, mérgezett bányapencsényét tállalt föl, melytől a próféta nagy kínok közt meghalt. A törzsek még ma is, mint 3000 évvel ezelőtt, sátrakban élnek s táplálékukat leginkább a szarvasmarha képezi. Vitézségüknek s harcászati szellemüknek köszönhetik, hogy függetlenségüket s hitüket a mai napig megőrizhették. Nagy barátai e törzsek a többi zsidóknak s Jeruzsálemba is nagy pénzalamiznákat küldözgetnek.

Az aradi vár foglyai 1852-ben.

A forradalomban kiválóbban szerepelt családok iratai közt még mindig vannak eddig ismeretlenül maradt becses emlékek. Ilyenek azok a képek is, melyek az aradi várat, foglyaival együtt ábrázolják, s jelenleg az Asbóth-család, jelesen Asbóth Lajos honvédtábornok és Asbóth Sándor honvédezredes, később észak-amerikai tábornok és miniszter, forradalmi és emigracionális iratai közt az előbbinek fiánál, Asbóth Jánosnál, őriztetnek.

E képeket a foglyok egyike festette az aradi kazamatákban Asbóth Lajos tábornok számára 1852-ben, tehát akkor, mikor az Aradon elített közel 600 fogoly nagy része már vagy kivégeztetett, vagy elbocsátott, vagy a monarchiának különböző más váraiba és börtöneibe elszállított. Az 1852-ben megmaradtak e képeken arcképszerű hűséggel vannak ábrázolva.

A képeken látható várfoglyokat az egyik fogolytárs adatai után mutatjuk be, a jegyzeteket kiegészítve a csász. haditörvényszékek ítéleteiből. Az egyik kép alakjai a következők:

Kovács Ernő őrnagy, maga a képek festője. A bécsi testőrintézetből jött át a magyar hadseregbe; 1849. jun. 14-én a hegyesi csatában elfogták a császáriak, s Zimonyba, majd Aradra vitték. Elítélve volt kötel általi halálra, de megkegyelmeztek 16 évi várfogságra; jelenleg a lipótvári fogház parancsnoka. — **Vizkelety Gusztáv**, temesmegyei jegyző, ki polgári hazafias működése miatt kötel általi halálra volt ítélve s e büntetést Haynau kegyelem útján változtattatta 12 évi várfogságra. Szomszédja **Lénárd**, szabadkai polgármester jelenleg ugyane város főispánja; ez utóbbi, mint a polgári foglyok csaknem mind, vasban töltötte fogságát; a honvédekről az első felév után levették a bilincseket. Ily polgári elített **Natali** is. — **Benkő Rezső** (Erdélyben Kézdi-Vásárhelyen született, előbb Vilmos főherceg ezredbeli főhadnagy), mint honvédkapitány, majd őrnagy Felső-Magyarországon előbb Mészáros, majd Klapka alatt működött, részt vett a tokaji, kereszturni, kápolnai, kieskei, isaszegi, váci, nagysarlói, komáromi csatákban, s a Komáromtól Világosig való visszavonulás alkalmával minden összeütkezésben. Elítélve golyó általi halálra, megkegyelmezték 16 évre; jelenleg ezredes a honvédelmi miniszteriumban. — **Asbóth Lajos** tábornok, elítélve kötel általi halálra, megkegyelmezve 18 évi várfogságra; mint vezénylő parancsnok hét csatában és ütközetben verte meg az ellenséget: 1848 aug. 1-én Uj-Moldovánál, 4-én Ó-Moldovánál, szept. 27-én Zámánál a szerbeket, nov. 15-én Bogasznál, december 11-én Resicánál a határőröket; mint a tartalék-sereg parancsnoka 1849 február 3-án Poroszlónál Schlick tábornok esapatait; mint a II. hadtest parancsnoka június 20-án Perednél Wohlgemuth tábornok seregét. 1861-ben és 1863-ban még két ízben elfogott. Jelenleg teljes visszavonultságban Budán él. — **Krain József** alezredes (polkai születésű), elítélve golyó általi halálra, megkegyelmeztetett 12 évi fogságra; a Ferdinánd-huszárok parancsnoka volt s különösen Szolnoknál tüntette ki magát, a tiszai átjáratot védelmezve a császáriak ellen; később a lovasság és szekeres-kar felszerelésével tett fontosszolgálatot; meghalt. — **Fekkes** őrnagy, elítélve 10 évre. — **Philipovszky Tamás** alezredes (morvaországi születésű, előbb az illir-bán-sági 18-ik határőrvideki ezredben volt hadnagy), golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. Fehértemplom hős védelmezője, később a II. hadtest tüzéparancsnoka. Meghalt mint gr. Zselinszky gázdatisztje. — **Breccseszky** kapitány, golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. — **Tóth** őrnagy, 12 évre volt elítélve. — **Freyburg Lajos** (pesti születésű), a nógrádi nemzetőrség őrnagya s nyug. cs. kir. kapitány, golyó általi halálra volt ítélve, megkegyelmeztetett 18 évre. — **Birsy József** (Eszterházián született, s előbb 33-ik gyalogezredbeli főhadnagy volt), őrnagy a Görgey hadtestében, golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. — **Gyulai Gaál Miklós** tábornok (zalamegyei szegvári születésű), kötel általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 20 évi fogságra; unnt cs. kir. ezredes lépett a honvédséghez, egy ideig komáromi parancsnok, kezdetben Perczel hadtesténél tábornoki parancsnok volt, később tábornoki ranggal mérnöki igazgatóvá nevez-

tették ki, s e minőségben több erődíjt vezetett; meghalt somogyi birtokán. — **Virshiczky** Longin (Lembergben született), kapitány, kötel általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évi fogságra; jelenleg Budapesten él mint magánzó; egy század Koburg-huszárt hozott át Galicziából. — **Vanner József** ezredes (fehértvári születésű, s előbb 5-ik tüzérezredbeli főhadnagy), golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre; az összes tüzérség főparancsnoka volt, s a Damjanich által vezényelt 3-ik hadtest harczaiban, Komárom felszabadításában, Buda ostromában kiváló része jutott.

Második képünk alakjai im ezek:

Ziegler György (gyulai születésű) kapitány, 12 évre; a peredi ütközetben jött át az osztrákoktól. A fogságban az angol nyelvet tanította. — **Schenovitz** Frigyes alezredes (rozsnyói születésű, s előbb hadnagy volt a Don-Migueléknél), mint kapitány a híres 9-ik (vörössapkás) zászlóaljban szolgált; 15 évre volt elítélve s Haynau 10 évre szállította le; a fogságban a matheizist tanította. — **Zierer József** őrnagy (Karlovitzen született), Görgey hadtestének északi Magyarországon viselt harczaiban vett tevékeny részt, majd a n.-kálói és n.-váradi vészbiróságoknál működött; golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. — **Jaszvitz** Ferenc alezredes (pécsi születésű), mint cs. kir. kapitány lépett a forradalmi seregbe s nagyobb szerepe a temesvári visszavonulásnál volt, golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre; a foglyok szakácsmestere volt. — **Keresztes** Lajos őrnagy (temesvári születésű), a 13. honvéd zászlóalj parancsnoka, golyó általi halálra volt ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. — **Phönixdorf** őrnagy 12 évre. — **Szupper** Sándor őrnagy (budai születésű, nyug. császári hadnagy) a főhadiszállás rajz-irodájában volt alkalmazva, 10 évre szóló ítéletét Haynau 4-re szállította le. — **Nyeregjáró** János (somorjai születésű) mint főhadnagy jött át az osztrákoktól, s a kápolnai, kieskei, isaszegi, nagy-sarlói stb. csatákban, Komárom felszabadításánál és Buda ostrománál ott küzdött. Alezredes lett s a 3-ik r. érdemelet kapta. Ítélete kötel általi halálra szolgált, Haynau azonban 16 évi várfogságra szelidítette. — **Aspikk** János őrnagy (eszéki születésű, s előbb főhadnagy a Don-Migueléknél), a Damjanich-féle 3. hadtest harczaiban bezárólag Buda bevételéig résztvett, majd az 53. sz. honvéd zászlóalj parancsnoka lett s végül az aradi védelmező várőrséghez tartozott, golyó általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. — **Krausz** Károly kapitány (grázi születésű), a szegedi kórház parancsnoka volt s ezért 12 évi várfogságra ítélték, s ezt a büntetést Haynau 7 évre szállította le. — **Virág** Gédeon őrnagy (kunszentmiklósi születésű), kötel általi halálra ítélve, megkegyelmeztetett 16 évre. A császári hadseregben főhadnagy volt a Nádor-huszárok-nál, azonban — mint a haditörvényszéki ítélet mondja — «1848. okt. 21-én 153 legényvel, kiket halálfenygetéssel szökésre fölszólított, Csehországból Magyarhonba hűtlenül megszökött». — **Csutak** Kálmán alezredes (makói születésű) ügyvédből lett katoná, s hadnagyságról vitte alezredességgig. Bem hadtesténél harezolt, majd 1849 márcziusában mint önálló dandárparancsnok az oláhok lefegyverzését vállalta magára. A haditörvényszék golyó általi halálra ítélte, kegyelem útján 16 évi várfogságot kapott. — **Klementis** György alezredes (Pilisben Pestmegyében született), mint osztrák főhadnagy állott be a forradalmi seregbe, előbb a Görgey-féle 7-ik hadtestben szolgált, később Pöltenberg tábornok segéd-tisztje volt. 15 évre ítélte tét el; meghalt mint orsz. képviselő. — **Breccsán** kapitány, 6 évre volt elítélve. Mint közmatróz ment a Dunagőzhajzási társulathoz és meghalt mint a Maximilián gőzös kapitánya. — **Apor** és **Lázár**, erdélyi kormánybiztosok. — **Tarnay** Antal (Makón született), kapitány volt a Bem hadtesténél s 12 évre ítéltek el. — **Szenderovits**, szabadkai bíró. — **Dáni**, az imént lemondott szegedi főispán. — **Meszéna** Ferenc báró alezredes, milánói születésű, mint osztrák főhadnagy jött át a magyar sereghez, a hol tábornoki szolgálatot tett. — **Edényi**, azelőtt Reindori Lipót mint hadnagy jött át a magyarokhoz, a hol őrnagy lett. Meszénát is, őt is 12 évre ítélte a hadi törvényszék; jelenleg mind a kettő honvédezredes. Az utolsó alak **Outlik**, mint a lánczról is látható, szintén polgári fogoly.

Képeink az aradi várnak kazamatáit tüntetik föl, illetőleg a várőrtörök udvarának vasráccsal elzárt azon részét, melyet egy a foglyok, mint a várőrség «Zvinger»-nek neveztek. A várfoglyokat ide bocsátották ki pár órára «szabad levegőre» sétálni.

A bánásmód, melyben a foglyok részesültek, az időnkinti várpáncsnokok szerint változott. Hol szigorubb volt, hol enyhébb, a mint a parancsnokokban több volt az emberségesebb érzés vagy kevesebb. Legkeserebb sorsa volt a foglyoknak a Libényi merényletére következő időben. Addig némely fogolynak, természetesen biztos fedezet mellett, még a városba menetelt is megengedték.

A foglyok ugy töltötték az időt, a mint épen lehetett. Igen sokan nyelvet tanulására használták föl fogóságukat, a mire ott elég alkalom nyílt. A kinek pénze volt, külön élelmezhetette magát s azok számára a szakács is kikérvült saját körükből. A többiek a profosz kosztján éltek.

Uti jegyzetek.

(Reclus. — A svájci ház. — Reclus szocialista tanai. — Emlékezés Erlelyre. — Orosz nihilisták és Krapotkin herceg. — A genfi tavon. — Adoma a németekről és angolokról. — A négerék. — Reclus nagy földrajza.)

Clarens, 1880. ápril.

Páris és Lausanne közt legérdekesebb a Jura vidéke. Épen feljött a nap, mikor először megpillantottam a szegényes, komor síkság sötétjén. A reggeli kőd egyetlen sötét fényre világította hegyeit. Pártájuk élesen elvált a pirodó egen.

Bevonulunk a hegységbe.

Gyönyörű fenyőerdők, gazdag mohlepelből fellövellő egyenes, magas sudarakkal. Joux híres erődje festőileg tűnik elő egy völgy szoros meredek oldalán. Itt szentelve fogságát Toussaint Louverture, a néger szabadsághős.

Szelidül a tájék. Svájci emberek ülnek a waggonban. Mily visszatetszők! Franczián beszélnek, de a francia nyelvet az ő szájukban nimesen semmi hája. Beszédjük, alakjuk, öltözetük, minden prózai, közepesű. Mily ellentét e nagyszerű természettel, melynek lakói!

Egyszerre feltűnik, hegyeinek magasztos keretében, a tündöklő Léman két tüköre. Csaknem szakadatlanul beépített partjai fölött kopasz szőlők domborulnak, melyeket nem sokára kiszorítanak a tő keleti széléhez közeledő hegy-óriások. Itt fekszik Clarens.

Clarensben a tó s az ezt követő országot közt több villa emelkedik, kertekkel körülvéve. Elysee Reclus, a nagy hírű tudós s hazánk meleg barátja lakik az egyikben, népes családjával.

Dolgozó asztalánál találtam. Nem változott, mióta utoljára láttam. A szellemi élet nála is megőrköztette az ifjuságot. Nyílt, gondolkodó homloka, hátravetett hajával, — szelid kristályszemei, melyek ugy tudnak ragyogni a lelkese-des lángjától, vagy a megilletéssel könyveitől, — mosolyra, nevetésre és dacra egyaránt rá termétt ajkai, — szerény, de férfias magatartása, — nála minden a régi.

Szép sétát tettünk Reclus-vel s egyik munkatársával, ki mint ő, szintén menekült.

A menedékes utcák szőlőborította hegyoldalra vezettek. Mily élvezet volt itt barangolni a kényelmes utak erkélyén, s beszéd közben belemerülni a k'látás pompájába! Sok érdekest hallottam. Az ugynevezett «svájci ház» épen nem sajátága Svájc vidékének. Nem a nemzeti izlés terméke; inkább a természeti körülményekből fejlődött. Mutatja az, hogy egészen más fajok tökéletesen hasonló módon épült házakban laknak; így a Kaukaszus cserkeszei. A svájcinak nimes érkeke a szép iránt. Többnyire olaszok vállalják el itt is az építési munkákat, meggazdagodnak s letelepednek, mint a német vendéglősök. Semmi közös jelleg a tő partját elborító házakon, villákon, melyek összhangzásban volna a környező természettel. Minél csúfabbak, annál kevésbé illenek e vidék magasztos költészetéhez. Az emberi kéz csak itt-ott hagyott meg valami festőt. Ilyen a Chaltard komor négyesű tömege, magános domb tetején. Reclus nimes meglegedve az eddig világszerte uralkodó lakási viszonyokkal. Azt akarná, hogy az ember hajleka szorosabb viszonyban álljon a természettel, s inkább meg-

